

Förvärv av Dundret Gällivare Fjällanläggning AB

Gällivare kommun

April 2022

Projektledare: Erik Jansen, cert. kommunal revisor

Projektmedarbetare: Jonathan Melkko, revisionskonsult

Kvalitetssäkrare: Bo Rehnberg, cert. kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gällivare kommun och lekmannarevisor i Dundret Gällivare Fjällanläggning AB genomfört en granskning av Förvärv av Dundret Gällivare Fjällanläggning AB.

Granskningens syfte har varit att pröva om förvärv, styrning och kontroll av aktiebolaget Dundret Gällivare Fjällanläggning AB sköts med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att förvärv, styrning och kontroll av aktiebolaget Dundret Gällivare Fjällanläggning *ej* sköts med tillräcklig intern kontroll av kommunstyrelsen respektive bolagsstyrelsen i Dundret Gällivare Fjällanläggning AB.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
1. Har fullmäktige fått ett tillförlitligt och allsidigt belyst underlag inför beslut om förvärv av bolaget? Fokus på bolagets värdering.	Nej	
2. Utövar kommunstyrelsen, i sin ägarroll, en tydlig ägarstyrning? Fokus på finansiella förutsättningar och mål för bolaget på lång sikt.	Nej	
3. Är bolagets finansiella planering på lång sikt tillräcklig?	Nej	
4. Fullgör kommunstyrelsen sin uppsikt på ett ändamålsenligt sätt? Fokus på rådande personunion mellan KS/bolag, ex. fråga om jävsprovning vid provning utifrån KL 6:9.	Nej	
5. Är återrapportering från kommunstyrelse till fullmäktige avseende bolagets verksamhet och ekonomi tillräcklig?	Ja	

Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet bör kommunstyrelsen prioritera följande rekommendationer:

- Att inför framtida eventuella förvärv säkerställa att beslutsunderlaget är tillförlitligt och allsidigt belyst. Vid områden där det finns eventuella osäkerheter bör kommunstyrelsen säkerställa att detta på ett tydligt sätt beaktas i beredning samt i upprättande av avtal.

- Att kommunstyrelsen, i sin ägarroll, utövar en tydlig ägarstyrning i fråga om att verka för tillfredsställande finansiella förutsättningar och mål för bolaget på lång sikt.
- Att kommunstyrelsen fullgör sin uppsikt av bolaget på ett ändamålsenligt sätt.
- Att analysera hur vidmakthållande av aktuellt ägardirektiv för bolaget löpande kan tillförsäkras, inte minst utifrån aspekten att ägardirektivet binder bolaget till gällande kommunalrättsliga principer.
- Att analysera hur omfattning och innehåll av den rapportering som lämnas till fullmäktige kan stärkas. Sådan analys bör lämpligen utvecklas i dialog med fullmäktige i syfte att säkerställa att fullmäktige löpande erhåller tillfredsställande grad av analys och rapportering i relation till bolagets mål och utmaningar.

För att utveckla granskningsområdet bör bolagsstyrelsen prioritera följande rekommendation:

- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa finansiell planering för bolaget på lång sikt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Granskningsresultat	6
Underlag inför beslut om förvärv	6
Ägarstyrning	9
Finansiell planering	11
Uppsikt	13
Återrapportering	15
Samlad bedömning	17
Rekommendationer	17
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	18

Inledning

Bakgrund

Kommunens revisorer, tillsammans med bolagets lekmannarevisor, har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en granskning av förvärv av Dundret Gällivare Fjällanläggning AB.

Kommunstyrelsen föreslog i april 2019 fullmäktige att förvärva aktiebolag bestående av Dundrets skidanläggning för 90 miljoner kronor. Fullmäktige beslutade i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

I beslutet nämns i huvudsak tre skäl till förvärvet:

- För att säkra tillgång till Dundrets skidanläggning undersöker Gällivare Kommun förutsättningarna för att förvärva verksamheten.
- Förvärvet minskar rörelsekapitalet med 90 mkr. Förutsättningar skall skapas för att säkra framtida drift och ekonomiskt värde.
- Ett huvudskäl till förvärvet är att det är mycket positivt för barn och ungdomar då det bidrar till Gällivares attraktivitet. Det är en viktig del av det rörliga friluftslivet för alla. Förvärvet gör det bland annat möjligt för barn och unga i GSK Alpina och Freeski samt Alpina Skidgymnasiet att träna och tävla i en av Sveriges bästa skidanläggningar.

Vid samma tillfälle fick styrelsen ett uppdrag att skapa en framtida driftorganisation för verksamheten. Därefter har fullmäktige i särskilda beslut dels fastställt bolagsordning dels utsett styrelseledamöter för bolaget. Utsedda ledamöter är tillika ledamöter i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Under perioden 2019-07-01 -- 2020-12-31 har bolaget redovisat stora underskott. Till följd av detta har ägaren Gällivare kommun vid ett flertal tillfällen beslutat om aktieägartillskott. Totalt uppgår ägartillskotten till 27 miljoner kronor. Det har även under perioden funnits osäkerheter vid värdering av bolagets anläggningstillgångar.

Av kommunallagen framgår att kommunal verksamhet, oavsett hur verksamheten är organiserad, ska kännetecknas av god ekonomisk hushållning. Bristande styrning och kontroll kan riskera att verksamheten inte bedrivs på avsett sätt och att ställda mål inte uppnås.

Revisionsobjekt i denna granskning är kommunstyrelsen och bolagsstyrelsen i Dundret Gällivare Fjällanläggning.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att pröva om förvärv, styrning och kontroll av aktiebolaget Dundret Gällivare Fjällanläggning AB sköts med tillräcklig intern kontroll.

Följande revisionsfrågor ska besvaras:

1. Har fullmäktige fått ett tillförlitligt och allsidigt belyst underlag inför beslut om förvärv av bolaget? Fokus på bolagets värdering.
2. Utövar kommunstyrelsen, i sin ägarroll, en tydlig ägarstyrning? Fokus på finansiella förutsättningar och mål för bolaget på lång sikt.
3. Är bolagets finansiella planering på lång sikt tillräcklig?
4. Fullgör kommunstyrelsen sin uppsikt på ett ändamålsenligt sätt? Fokus på rådande personunion mellan KS/bolag, ex. fråga om jävsprövning vid prövning utifrån KL 6:9
5. Är återrapportering från kommunstyrelse till fullmäktige avseende bolagets verksamhet och ekonomi tillräcklig?

Revisionsfråga 3 bildar underlag för att bedöma bolagsstyrelsens styrning inom området. Övriga revisionsfrågor är hänförliga till kommunstyrelsens förvaltaruppdrag.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallag (2017:725) 6:1, 6:6, 6:9, 6:13, 11:1
- Aktiebolagslag (2005:551) 8:4
- Kommun- och bolagsinterna styrdokument, främst reglemente för kommunstyrelsen, bolagsordning samt direktiv från ägaren.

Avgränsning

Granskningen avgränsas i huvudsak till kalenderåret 2021 och 2020. I övrigt se avsnitt "syfte och revisionsfrågor".

Metod

Granskningen har skett genom analys av för granskningen relevanta styrdokument samt kompletterande intervjuer med:

- Kommunfullmäktiges presidium
- Kommunstyrelsens presidium
- Företrädare från oppositionen i kommunstyrelsen
- Kommundirektör, tillika VD för Dundret Gällivare Fjällanläggning AB
- Samordningssekreterare

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten har kvalitetssäkrats av Bo Rehnberg, certifierad kommunal revisor på PwC Public Sector, i enlighet med PwCs riktlinjer för kvalitetssäkring.

Granskningsresultat

Underlag inför beslut om förvärv

Revisionsfråga 1: Har fullmäktige fått ett tillförlitligt och allsidigt belyst underlag inför beslut om förvärv av bolaget? Fokus på bolagets värdering.

lakttagelser

Förvärvsprocessen

Från protokoll, bl.a. 2019-04-15 § 76, framgår att syftet med att förvärva Dundrets skidanläggning var att säkra kommunens tillgång till skidanläggningen. Vid intervjuer med företrädare från kommunfullmäktige och kommunstyrelse bekräftas detta.

Nedan visar en sammanfattning av processen för Gällivare kommuns förvärv av Dundret Gällivare Fjällanläggning AB:

- Utvecklingsenheten har på uppdrag av kommunstyrelsen genomfört en värdering av Dundret (genom extern aktör) i syfte att skapa ett beslutsunderlag för att ev. uppta förhandlingar om köp. Uppdraget innefattade även ett genomförande av förhandlingar.
- Ett beslutsunderlag togs fram och förhandlingar inleddes i slutet av 2018.
- 2019-04-12 § 180 gav kommunstyrelsen till kommunfullmäktige följande förslagsbeslut att ta ställning till:
 - att ur rörelsekapitalet anvisa 90 miljoner kr för köp av Dundrets skidanläggning,
 - att kommunstyrelsen får i uppdrag att genomföra förvärvet i enlighet med Avsiktsförklaringen,
 - att kommunstyrelsen får i uppdrag att skapa framtida driftsorganisation av Dundrets skidanläggning,
 - att utse kommunstyrelsens arbetsutskotts ordinarie ledamöter till styrelse för bolaget.
- Fullmäktige beslutade, 2019-04-15, i enlighet med kommunstyrelsens förslagsbeslut.

Från kommunstyrelsens arbetsutskotts sammanträde, 2019-12-16, framgår att handläggningen av Gällivare kommuns förvärv av skidanläggningen initierades under 2018 och medel för projektet har anslagits vid två tillfällen. 500 tkr har anslagits i ett första steg (KS 2018:484) samt 1 200 tkr vid beslut 2018-09-10 § 234. Medel anvisades vid båda besluten från anslaget kommunstyrelsen förfogande. I efterhand visade det sig att det första beslutet (anslag om 500 tkr) aldrig kom att genomföras, dvs. medlena överfördes aldrig till projektkontot under 2018. Dessutom visade det sig att förhandlingsarbetet med säljaren under första halvåret 2019 var mycket omfattande.

Den totala kostnaden för projektet uppgick till 1 956 253 kr, vilket innebär ett underskott med 756 253 kr.

Beslutsunderlag

Från det underlag vi tagit del av inom granskningen kan vi inte styrka att detta omfattar riktlinje från fullmäktige för vad beslutsunderlaget ska innehålla.

Från utvecklingsenhetens tjänsteskrivelse, 2018-12-04, framgår att kommunstyrelsen uppdrog till utvecklingsenheten att genomföra en värdering av Dundrets skidanläggning i syfte att skapa ett beslutsunderlag för att ev. uppta förhandlingar om förvärv. Vidare innefattande uppdraget ett genomförande av förhandlingar. I övrigt framgår inte särskild avgränsning för vad beslutsunderlaget ska innehålla.

Från protokoll som omfattar förvärv av Dundrets skidanläggning framgår att tjänsteskrivelserna innehåller en rubrik för "ekonomiska konsekvenser". Där beskrivs att förvärvet minskar rörelsekapitalet med 90 mnkr. Vidare beskrivs att "förutsättningar ska skapas för att säkra framtida drift och ekonomiskt värde". En ytterligare rubrik i protokollen är "Konsekvenser för barn och ungdomar". Där framgår exempelvis att ett förvärv är positivt för barn och ungdomar samt att det säkrar tillgång för barn och ungdomar i alpina klubbar/gymnasiet.

En del av förarbetet inför förvärvet av Dundrets skidanläggning skedde genom att kommunen (utvecklingsenheten) anlidade en extern aktör för en att ta fram ett beslutsunderlag för ett eventuellt förvärv av skidanläggningen. Uppdraget den externa aktören hade bestod av att ta fram ett beslutsunderlag med fokus på följande frågor:

1. Uppdatering av tidigare utförd värdering
2. Belysa ev. miljöbelastningar som avser mark och byggnader
3. Utredda avtalssituationen där fastigheterna är avtalspart samt analysera rättigheter och andra planer och bestämmelser som berör det som avses förvärvas
4. Teknisk statusbeskrivning av skidanläggningens liftsystem samt en kostnadsuppskattning för ev. åtgärdsbehov
5. Framtida organisation och drift
6. Bedömd kostnad för föreslagen organisation och drift
7. Kapitalbehov vid framtida drift

Från den externa aktörens slutrapport var följande några av dem analyser och rekommendationer som lämnades utifrån ovan fokusfrågor:

1. Värdebedömning var behäftade med stora osäkerheter. Bedömt marknadsvärde bedömdes kunna återfinnas i intervallet 50-75 mnkr.
2. Risken för omfattande miljöbelastning bedömdes vara begränsad.
 - a. Rekommendationer lämnades kopplat till att förmå säljaren ansvara för ev. miljöbelastningar eller sänka priset för förvärvet utifrån genomförd miljörapport

3. Med hänsyn till att den dåvarande ägaren muntligt garanterat att det inte fanns några avtal utöver ovanstående hyreskontrakt lämnades rekommendation om att den informationen tas med som garanti i förvärvshandlingen.
4. Viss osäkerhet fanns kring besiktning av liftarna då ingen av dem hade besiktigats på plats, utan genom tidigare genomförda besiktnings- och muntlig information av besiktningsingenjör. Därav lämnades rekommendation:
 - a. att en förvärvshandling innehåller en garanti från säljaren för kommande besiktning.

5-7. Innan förslag om organisation och drift samt kapitalbehov vid framtida drift lämnades ansågs det i slutrapporten finnas behov att bl.a. upprätta en affärsplan där det framgår vad kommunen avser åstadkomma med ett förvärv.

Från aktieöverlåtelseavtalet innehåll framgår garantier från säljaren avseende miljö i enlighet med rekommendation 2 från slutrapporten. Vidare innehåller aktieöverlåtelseavtalet garantier kopplat till externa hyreskontrakt. Däremot framgår inte garanti avseende besiktning av liftarna utifrån rekommendation 4 från slutrapporten.

Av intervjuer som vi genomfört i granskningen framgår att beslutsunderlaget som lämnades till fullmäktige bedömdes vara väl beskrivet av de förutsättningar som fullmäktige behövde ta ställning till. Däremot uppges att det visade sig i efterhand att exempelvis resultat från besiktningsprotokoll inte motsvarade de verkliga förhållandena på anläggningen. Risken för detta var även något som framgick av slutrapporten som den externa aktören upprättat på uppdrag av kommunen, se ovan.

Sammanfattningsvis framhåller intervjuade att det fanns en samstämmighet bland ledamöterna i fullmäktige att genomföra själva förvärvet av Dundrets skidanläggning. Den diskussion som uppges ha förekommit omfattade istället storleken av beloppet för förvärvet, samt ändamålsenligheten i de besiktnings- och muntliga utvärderingarna som genomförts inför förvärvet.

Bedömning

Revisionsfråga 1: Har fullmäktige fått ett tillförlitligt och allsidigt belyst underlag inför beslut om förvärv av bolaget? Fokus på bolagets värdering.

Nej.

Bedömningen baseras på följande:

- Det beslutsunderlag som tagits fram av extern aktör och som kommunfullmäktige utgått från i beslutsprocessen innehåller uppgifter om såväl ekonomiska som verksamhetsmässiga perspektiv.
- Från beslutsunderlaget framgår att det för vissa områden fanns osäkerheter, exempelvis bedömt marknadsvärde och det skick som liftarna var i.
- I aktieöverlåtelseavtalet har garantier från säljaren tydliggjorts för de flesta osäkerheter som fanns. Däremot omfattar garantierna inte besiktning av liftarna.
- Vi har inte noterat några underlag som tyder på att de områden där det fanns osäkerheter har kompletterats med ytterligare utvärderingar som kompletterar osäkerheterna.
- I det beslutsunderlag som fullmäktige tagit del av inför beslut om förvärv framkom att värdebedömningen av bolaget var behäftat med stora osäkerheter. Skillnaden i

intervallet för bedömt marknadsvärde uppgick till 25 mnkr. Detta samtidigt som det fanns en osäkerhet kring liftarnas skick menar vi **inte** kan anses som att fullmäktige fått ett *allsidigt belyst* underlag inför beslut om förvärv.

- Vidare menar vi att underlaget som fullmäktige tagit del av inför beslut varit *tillförlitligt* i så motto att det tydligt framgår inom vilka områden det fanns osäkerheter kring. Däremot framgår att underlaget inte har preciserats nog för de väsentliga delar som påverkat bolagets värdering kopplat till bedömt marknadsvärde samt det skick liftarna var i och vad eventuella kostnaderna för reparation av liftarna uppgick till. I sammanhanget bör noteras att aktieöverlåtelseavtalet inte till fullo har upprättats i enlighet med de rekommendationer som beslutsunderlaget framhåller, exempelvis garantier för liftarnas skick.

Ägarstyrning

Revisionsfråga 2: Utövar kommunstyrelsen, i sin ägarroll, en tydlig ägarstyrning? Fokus på finansiella förutsättningar och mål för bolaget på lång sikt.

lakttagelser

Under 2020 redovisade bolaget ett underskott om 17 161 tkr. Utifrån detta har kommunen beslutat om aktieägartillskott 2020-06-08 samt 2020-12-14.

En av anledningarna beskrivs från tjänsteskrivelser vara att pandemin och dyra omkostnader under uppstarten av Dundret påverkat bolagets ekonomi negativt. Vidare hänvisas till att ekonomiska resurser krävs för att Dundret långsiktigt ska bli en hållbar fjällanläggning samt kunna erbjuda utbud, aktiviteter och anläggningar. Utifrån att bolaget första gången anhållit om aktieägartillskott för 2020 beslutade kommunstyrelsen, 2020-05-25, att föreslå fullmäktige besluta om att:

- Ur rörelsekapitalet anvisa 15 mnkr som ett villkorat aktieägartillskott,
- Utställa en bindande fordran på Dundret Gällivare Fjällanläggning AB gentemot Gällivare kommun på beviljat belopp.

Fullmäktige beslutade i enlighet med kommunstyrelsens förslag. Vid styrelsemötet 2020-11-27 beslutade bolagets styrelse om att begära borgen av Gällivare kommun p.g.a. pandemin, snöbrist och stora underhållskostnader på maskiner, anläggningar och fastigheter. Kommunstyrelsen beslutade, 2020-11-30 utifrån detta att föreslå fullmäktige att:

- Begära aktieägartillskott hos kommunfullmäktige på 10 mnkr,
- Begära utökad kommunal borgen hos kommunfullmäktige från 70 mnkr till 120 mnkr.
- Fullmäktige beslutade i enlighet med styrelsens förslag.

Kommunstyrelsen har, 2021-02-22, berett bolagsordning för Dundret Gällivare Fjällanläggning AB till kommunfullmäktige.

Fullmäktige antog bolagsordningen 2021-03-08.

Utifrån de villkor/principer som framgår av Kommunallagen 10:3 framgår följande avseende bolaget:

- (1) Det kommunala ändamålet för bolaget har fastställts i bolagsordningen.
- (2) Bolagsordningen tydliggör att bolaget är bunden till lokaliseringsprincipen. Dock framgår ej befogenheter kopplat till likställighet och självkostnad.
- (3) Styrelseledamöter för bolaget har utsetts.
- (4) Bolagsordningen säkerställer att kommunfullmäktiges ställningstagande inhämtas innan beslut.
- (5) Lekmannarevisor har utsetts.
- (6) Ägaren har ej bundit bolaget att säkerställa allmänhetens insyn vid nyttjande av en eventuell privat utförare.

Inom ramen för granskningen bör noteras att det vid intervjuer beskrivs vara en pågående process med se över de kommunala bolagens bolagsordningar och ägardirektiv, däribland Dundret Gällivare Fjällanläggning AB. Vi har inte noterat att detta är ett tydligt uppdrag genom beslut från kommunstyrelsen. Åtgärderna syftar enligt intervjuade till att stärka bolagsordning och ägardirektiv samt säkra tydlighet gällande ansvarsområden mellan bolag och ägare.

Kommunstyrelsen har 2019-10-21 berett underlag avseende ägardirektiv till kommunfullmäktige. Fullmäktige har 2019-11-04 antagit ägardirektiv för Dundret Gällivare Fjällanläggning AB. Bolagets ägardirektiv omfattar ej styrning för särskilda verksamhetsmål. Däremot framgår, från bolagets ägardirektiv, mål för god ekonomisk hushållning samt särskilda ekonomiska mål enligt följande:

- Bedriva sin verksamhet på sådant sätt att kostnaderna för verksamheten täcks genom verksamhetens intäkter.
- Vid varje tillfälle agera för en budget i balans.
- Nå ett resultat i verksamheten som innebär att bolaget skall klara sig utan aktieägartillskott.

Tidigare bokslut visar följande utkomst avseende årets resultat för bolaget:

- 2019: - 8 275 tkr
- 2020: -17 161 tkr
- Prognos för helåret 2021 per augusti (slutlig årsredovisning har ej upprättats än [februari 2022]): - 12 338 tkr.

Från intervjuer och bolagets verksamhetsberättelser framgår att pandemin och de restriktioner som varit gällande påverkat bolagets intäkter genom att skidanläggningen haft färre besökare. Intervjuade utgår dock från att intäkterna kan öka när restriktionerna successivt släpper, och därigenom även stärka de finansiella förutsättningarna för bolaget. Från delårsrapport per augusti 2021 framhålls exempelvis att bolaget ser möjligheter till obudgeterade intäkter för bolaget, vid fortsatt lättnad av restriktioner från Folkhälsomyndigheten.

Vid intervjuer framhålls att visionära områden finns för bolaget, dvs. vilka ambitioner ägarna har för bolaget. Däremot beskrivs att det saknas strukturella och organisatoriska förutsättningar för att effektuera dessa fullt ut. I och med att anläggningen var i sämre

skick än vad kommunen senare blivit varse beskriver intervjuade att det tagit tid att omhänderta bristerna vilket påverkat förutsättningarna att tillskapa struktur och organisation. Vidare framgår av vissa intervjuer att det saknas en tydlig bild över hur de ambitioner som finns för bolaget ska finansieras på lång sikt. Ett exempel på detta framhålls vara de ekonomiska målen från ägardirektiv jämfört med de långsiktiga ambitionerna som finns för bolaget, och hur investeringsbehoven ska finansieras.

Bedömning

Revisionsfråga 2: Utövar kommunstyrelsen, i sin ägarroll, en tydlig ägarstyrning? Fokus på finansiella förutsättning och mål för bolaget på lång sikt.

Nej.

Bedömningen baseras på följande:

- Det finns mål/ambitioner på lång sikt för bolaget, exempelvis "långsiktigt utveckla och ta tillvara Dundrets hela potential". Däremot finns en avsaknad av långsiktiga finansiella mål.
- De långsiktiga målen/ambitioner saknar tydliga och långsiktiga finansiella förutsättningar. Detta utifrån de kostnader som framgår för att säkerställa strukturella faktorer, exempelvis liftsystem.
- Kommunstyrelsen bör formulera ambitioner/mål för bolaget på ett tydligare sätt samt säkerställa att det finns finansiella förutsättningar för att nå uttalade ambitioner och mål.

Finansiell planering

Revisionsfråga 3: Är bolagets finansiella planering på lång sikt tillräcklig?

lakttagelser

Utifrån det underlag vi inom granskningen tagit del av framgår inte att ägaren tydligt formulerat krav på bolagets hantering av sin långsiktiga finansiella planering

Från Affärsplan 2020 beskrivs driftkostnader på ungefär 20 mnkr vara en tillfredsställande nivå för att driva Dundret. I övrigt beskrivs att intäkterna ska kunna täcka utgifterna så fort som möjligt. Under första året efter nya uppstarten beskriver affärsplanen att försäljning låg på ca. 12 mnkr. I delårsrapporten 2021 per augusti var prognosen för helårets intäkter ca 13 mnkr. Detta ska läggas i relation till att pandemin också påverkade intäkterna.

Från Affärsplan 2020 noteras även en investeringsplanering som ska utmynna i att skapa förutsättningar för att genomföra en World Cup-tävling 2023.

Bolagsstyrelsen har 10 juni 2021 antagit en utvecklingsplan för bolaget.

Utvecklingsplanen tydliggör inte ekonomiska eller tidsmässiga perspektiv, men beskriver däremot bolagets ambition om att bli en fjällanläggning året runt. Ett arbete i detta är enligt utvecklingsplanen att se över markområden för exploatering då bl.a. för att säkra tillgång till övernattningsmöjlighet genom lägenheter, stugor och camping. Andra

åtgärder för att bli en fjällanläggning året runt beskrivs vara att möjliggöra sommaraktiviteter, exempelvis höghöjdsbana och cykelleder.

Vid intervjuer med företrädare för bolaget framgår att efter förvärvet våren 2019 ansågs kommunen kunna tillhandahålla kompetens genom dess ekonomi- och HR-avdelningar vad gäller administration till bolaget. Det långsiktiga arbetet avseende verksamhetsmässig och finansiell planering har enligt uppgifter dröjt men företrädare från bolaget beskriver vid intervjuer att det syns effekter av att en ekonomikonsult upphandlades hösten 2020. Bl.a. beskrivs det ha medfört att verksamheten har lättare att planera långsiktigt samt utarbeta mer pricksäkra ekonomiska prognoser och rapporter.

Från bolagets verksamhetsplan 2021-2022 framgår inte på ett tydligt sätt de ekonomiska målen som ägardirektivet beskriver. Det finns dock mål/fokusområden med koppling mot ekonomi, exempelvis att "Dundrets drift och underhåll är kvalitetssäkrat och effektivt".

Sett till den långsiktiga planeringen framgår det av bolagets verksamhetsplan 2021-2022 att Dundrets framtidsvision är att vara en helårsanläggning där det erbjuds ett stort utbud av olika aktiviteter för att nå en bredare målgrupp. Vidare beskriver verksamhetsplanen:

- Genom att öppna upp för aktiviteter under sommaren kan den ekonomiska risken minska i och med att bolaget kan generera intäkter året runt.
- Genom att sälja en del mark kan kapital frigöras för att satsa på investeringar som bidrar till utveckling.
- Resurseffektiviteten behöver optimeras och utvecklas. Driften har saknat tekniska lösningar och mycket bygger på omodern teknik och energislukande lösningar.

Ett av de fokusområdena/mål som framgår av bolagets verksamhetsplan är "Dundrets budget ska ge utrymme till investeringar som utvecklar verksamheten". För att skapa utrymme för en långsiktig investeringsplan behöver budgetarbetet, enligt verksamhetsplanen, utvecklas och intäkterna öka. Ett sätt för att möjliggöra detta beskrivs vara att sälja mark som inte behövs för utveckling av Dundret. Som nämns ovan har den upphandling av ekonomikonsult som genomfördes hösten 2020 även underlättat budgetarbetet enligt intervjuade.

Från intervjuer framhålls att bolagets VD löpande arbetar för en långsiktig budget och verksamhetsplanering. Vidare beskrivs att bolagsstyrelsen i januari 2022 ägnat sig åt vision- och utvecklingsarbete där långsiktig verksamhetsutveckling stod i fokus.

Sett till verksamhetsmässig planering beskriver intervjuade att arbetet med att upprätta långsiktiga investeringsplaner är pågående. Detta då anläggningen fortfarande har underhåll som är eftersatt samt att det krävs investeringar i exempelvis detaljplaner för kunna säkra en framtida verksamhet.

Från verksamhetsberättelsen per delår 2021 beskrivs att en treårsplan för prioriterade investeringar har upprättats för att öka lönsamheten i verksamheten.

De intervjuade beskriver även att det under 2022 kommer att upprättas en "masterplan" för anläggningen där även en etableringsstudie ska genomföras. Arbetet inom masterplanen beskrivs vara ett ökat aktivitetsutbud och boende för att kunna säkra inkomster året runt. De olika aktiviteterna tydliggörs i Utvecklingsplanen, som har beskrivits i avsnitt två ovan.

Något som även framhålls från vissa intervjuer är att det historiskt sett inte funnits en framförhållning avseende att driva bolaget utifrån de ekonomiska förutsättningar som finns relaterat till de ambitioner som finns för bolaget. Intervjuade menar att aktieägartillskotten är en av effekterna av detta.

Bedömning

Revisionsfråga 3: Är bolagets finansiella planering på lång sikt tillräcklig?

Nej.

Bedömningen baseras på:

- Dokumenterad finansiell planering, i relation till de ambitioner som finns för bolaget, med fokus på längre sikt än årlig budgetplanering finns ej i dagsläget.
- Vi ser dock positivt på att det sker ett arbete för att möjliggöra en finansiell planering på lång sikt.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi rör att utarbeta en dokumenterad finansiell planering som utgår från de verksamhetsmässiga ambitionerna för bolaget, beskrivna i bolagets utvecklingsplan.

Uppsikt

Revisionsfråga 4: Fullgör kommunstyrelsen sin uppsikt på ett ändamålsenligt sätt?

Fokus på rådande personunion mellan KS/bolag, ex. fråga om jävsprövning vid prövning utifrån KL 6:9.

lakttagelser

Enligt Kommunallagen kap. 6 § 9 ska:

- *“kommunstyrelsen i årliga beslut för varje aktiebolag som avses i 10 kap. 2 §¹ pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.”*

Från kommunstyrelsens reglemente, beslutad av fullmäktige 2018-12-10 § 165, framgår:

¹ Med ett helägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag där kommunen direkt eller indirekt innehar samtliga aktier. Med ett delägt kommunalt bolag avses ett aktiebolag eller handelsbolag där kommunen eller regionen bestämmer tillsammans med någon annan.

- § 1: Styrelsen ska ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunala bolag, stiftelser och kommunalförbund
- § 4: Kommunstyrelsen ska årligen, senast den 30 september, i beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges kommunfullmäktige snarast. Finner kommunstyrelsen att brister föreligger, ska den samtidigt lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Vid protokollsgranskning för år 2021 finner vi inte att kommunstyrelsen prövat aktiebolaget utifrån KL 6:9. Det bekräftas vid våra intervjuer med företrädare från kommunen att någon prövning inte skett. Skälen till att det ej skett uppges vara ett misstag/förbiseende. Enligt uppgift vidtas åtgärder i syfte att säkerställa att liknande misstag genomförts framgent.

Jävsprövning vid tillämpning av KL 6:9

Från KL 6:28 p. 1 och 5 regleras när en förtroendevald anses vara jävig. Punkt 1 respektive 5 definierar jäv i följande tillfälle:

- 1: om saken angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för den förtroendevalde själv eller någon närstående,
- 5: om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet.

Hänvisningen till KL 6:28 p. 1 och 5 avser ställföreträdarjäv och delikatessjäv. Kommunallagen har där möjliggjort dubbla engagemang för ledamöter.

De kommunala bolagen anses vara en del av den kommunala förvaltningen, därför ska jäv inte anses föreligga enbart för att ledamoten i kommunstyrelse även är styrelseledamot i bolaget. Formellt kan det således inte krävas att ledamöter anmäler jäv i den situation som beskrivs om kommunen äger minst hälften av aktierna, vilket är fallet för Dundret Gällivare Fjällanläggning AB. Därutöver kan det ske att ledamöter anmäler jäv av andra anledningar än ställföreträdarjäv och delikatessjäv.

Från protokoll noteras att i samband med att fullmäktige har beslutat om bolagsordning och ägardirektiv har fullmäktigeledamöter som även sitter med i bolagsstyrelse anfört jäv. Detta har exempelvis skett vid fullmäktigesammanträdet 2019-11-04 § 194 i samband med att ägardirektiv för Dundret Gällivare Fjällanläggning AB antogs av fullmäktige. Vid intervjuer framhåller företrädare för bolagsstyrelsen och tillika kommunstyrelsen att frågan om jäv är aktuell och närvarande där även en försiktighetsprincip tillämpas i syfte att hellre anmäla jäv än att avstå.

Bedömning

Revisionsfråga 4: Fullgör kommunstyrelsen sin uppsikt på ett ändamålsenligt sätt?

Fokus på rådande personunion mellan KS/bolag, ex. fråga om jävsprövning vid prövning utifrån KL 6:9.

Nej.

Vår granskning kan inte finna att kommunstyrelsen genomfört en årlig prövning av Dundret Gällivare Fjällanläggning AB's verksamhet i fråga om det kommunala ändamålet under år 2021.

Vi kan därmed ej heller bedöma hur jävsfrågan hanteras av kommunstyrelsen vid följsamhet till KL 6:9. I sammanhanget föreligger inga formella krav på ledamöter i kommunstyrelsen att pröva jäv då kommunen äger minst hälften av aktierna i Dundret Gällivare Fjällanläggning AB.

För att kommunstyrelsen ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt KL 6:9 krävs följande:

1. Bolagsordningen bör förtydligas i fråga om kommunalt ändamål/kommunala befogenheter.
2. Kommunstyrelsen klargör formerna hur bolaget respektive kommunstyrelse ska följa upp/pröva följsamhet till ändamål/befogenheter
3. Kommunstyrelsen har ett tillfredsställande beslutsunderlag för att årligen kunna göra en sådan prövning.

Återrapportering

Revisionsfråga 5: Är åtterrapporering från kommunstyrelse till fullmäktige avseende bolagets verksamhet och ekonomi tillräcklig?

Iakttagelser

Från kommunstyrelsens reglemente framgår inte särskild styrning för uppföljning av bolagets verksamhet och ekonomi utöver kommunstyrelsens uppsiktsplikt som redogjordes för i avsnitt fyra. Utifrån granskningens iakttagelser konstaterades att kommunstyrelsen inte fullgjorde sin uppsiktsplikt på ett ändamålsenligt sätt.

Sett till övergripande uppföljning tydliggör kommunstyrelsens reglemente att styrelsen, två gånger per år, ska rapportera till fullmäktige hur *samtliga* kommunens verksamheter utvecklas mot bakgrund av verksamhetsmässiga mål och ekonomisk ställning under budgetåret, dvs. i samband med delårs- och helårsuppföljning.

Av den kommunövergripande delårsrapporten per augusti 2021 som godkänts av fullmäktige, 2021-12-13 (efter att den återremitterades av fullmäktige 2021-11-08) återfinns verksamhetsberättelse per augusti för de kommunala bolagen, däribland Dundret Gällivare Fjällanläggning AB. I delårsrapporten beskrivs måluppfyllelse för bolagets fokusområden och driftredovisning men även förväntad utveckling avseende

ekonomi och verksamhet för helåret, i enlighet med styrelsens reglemente. Vidare tas viktiga händelser som varit under året upp.

Övrig eventuell rapportering från kommunstyrelse till fullmäktige, utöver rapport för helår 2020 samt delår 2021, har inte skett.

Av de intervjuade framhålls att delårsrapporten för 2021 innehåller återrapportering avseende bolagets verksamhet och ekonomi. Även om en pandemi gör det svårt att planera verksamheten och de ekonomiska förutsättningar i ett längre perspektiv lyfter vissa av de intervjuade att rapporteringen har varit bristande inom olika delar avseende bolaget, särskilt kopplat till ekonomi. Exempel som lyfts är de två aktieägartillskott som genomförts, trots att detta inte var något behov som framgick inför förvärvet eller i samband med det första aktieägartillskottet. Samtidigt ska det här tydliggöras att vissa av de intervjuade anser att den återrapportering som delgetts fullmäktige varit tillräcklig då det framgått vilka utmaningar bolaget står inför och vilka investeringar som behöver göras framgent.

Bedömning

Revisionsfråga 5: Är återrapportering från kommunstyrelse till fullmäktige avseende bolagets verksamhet och ekonomi tillräcklig?

Ja.

Bedömningen baseras på följande:

- Återrapportering från kommunstyrelsen till kommunfullmäktige har skett i enlighet med reglemente.
- Återrapporteringen fokuserar på bolagets verksamhet och ekonomi. Det framgår även viktiga händelser som varit under verksamhetsåret.

I och med att vi inom granskningen fått till oss via intervjuer att den återrapportering som sker i vissa fall önskas vara mer utförlig och innehålla en tydligare inriktning mot ekonomi, kan ett förbättringsområde inför framtiden vara att se över den formen av rapportering som sker nu för att ev. hitta andra/kompletterande former för återrapportering.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Gällivare kommun och lekmannarevisor i Dundret Gällivare Fjällanläggning AB genomfört en granskning av Förvärv av Dundret Gällivare Fjällanläggning AB.

Granskningens syfte har varit att pröva om förvärv, styrning och kontroll av aktiebolaget Dundret Gällivare Fjällanläggning sköts med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att förvärv, styrning och kontroll av aktiebolaget Dundret Gällivare Fjällanläggning ej skött

s med tillräcklig intern kontroll av kommunstyrelse och bolagsstyrelse i Dundret Gällivare Fjällanläggning.

Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet bör kommunstyrelsen prioritera följande rekommendationer:

- Att inför framtida eventuella förvärv säkerställa att beslutsunderlaget är tillförlitligt och allsidigt belyst. Vid områden där det finns eventuella osäkerheter bör kommunstyrelsen säkerställa att detta på ett tydligt sätt beaktas i beredning samt i upprättande av avtal.
- Att kommunstyrelsen, i sin ägarroll, utövar en tydlig ägarstyrning i fråga om att verka för tillfredsställande finansiella förutsättningar och mål för bolaget på lång sikt.
- Att kommunstyrelsen fullgör sin uppsikt av bolaget på ett ändamålsenligt sätt.
- Att analysera hur vidmakthållande av aktuellt ägardirektiv för bolaget löpande kan tillförsäkras, inte minst utifrån aspekten att ägardirektivet binder bolaget till gällande kommunalrättsliga principer.
- Att analysera hur omfattning och innehåll av den rapportering som lämnas till fullmäktige kan stärkas. Sådan analys bör lämpligen utvecklas i dialog med fullmäktige i syfte att säkerställa att fullmäktige löpande erhåller tillfredsställande grad av analys och rapportering i relation till bolagets mål och utmaningar.

För att utveckla granskningsområdet bör bolagsstyrelsen prioritera följande rekommendation:

- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa finansiell planering för bolaget på lång sikt.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Har fullmäktige fått ett tillförlitligt och allsidigt belyst underlag inför beslut om förvärv av bolaget? Fokus på bolagets värdering.	Nej Från beslutsunderlaget framgår att det för vissa områden fanns osäkerheter, exempelvis värdebedömning och skick av liftar. Vi har inte noterat ev. kompletterande underlag för de områden där osäkerheter fanns.	
2. Utövar kommunstyrelsen, i sin ägarroll, en tydlig ägarstyrning? Fokus på finansiella förutsättningar och mål för bolaget på lång sikt.	Nej Det finns mål/ambitioner på lång sikt för bolaget, exempelvis "långsiktigt utveckla och ta tillvara Dundrets hela potential". Däremot finns en avsaknad av långsiktiga finansiella mål.	
3. Är bolagets finansiella planering på lång sikt tillräcklig?	Nej Det finns en avsaknad av dokumenterad finansiell planering i relation till de ambitioner som finns för bolaget på lång sikt.	
4. Fullgör kommunstyrelsen sin uppsikt på ett ändamålsenligt sätt? Fokus på rådande personunion mellan KS/bolag, ex. fråga om jävsprövning vid prövning utifrån KL 6:9.	Nej Vår granskning kan inte finna att kommunstyrelsen genomfört en årlig prövning av bolagens verksamhet i fråga om det kommunala ändamålet under år 2021.	
5. Är återrapportering från kommunstyrelse till fullmäktige avseende bolagets verksamhet och ekonomi tillräcklig?	Ja Återrapportering till kommunfullmäktige har skett i enlighet med reglemente. Återrapporteringen fokuserar på ekonomi och verksamhet.	

2022-04-01

Erik Jansen

Certifierad kommunal revisor

Uppdragsledare/Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Gällivare kommuns förtroendevalda revisorer och lekmannarevisor i Dundret Gällivare Fjällanläggning AB enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2021-04-28. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.